

Den vilde haveguide

- sådan øger du biodiversiteten i din have

Biodiversitetskrisen trækker sine spor

For 50 år siden ville en søndagsudflugt i bil ende med at både køleren og forruden blev fyldt med insekter. Sådan er det ikke længere, og det er desværre ikke en god ting. For det betyder, at der er langt færre insekter i dag end for 50 år siden.

Det understøttes også af en række større både nationale og internationale studier. Men hvorfor er biodiversiteten vigtig for os mennesker? Vi er afhængige af, at økosystemerne fungerer og leverer tjenester som rensning af vand, jord, luft og bestøvning af vilde planter og afgrøder.

Kan vi gøre noget? Fødekæden starter som bekendt med planterne. Jo flere forskellige planter, der er til stede, des større er muligheden for at få et rigt insektliv, og med dem et rigere fugleliv, såfremt fuglenes krav til redesteder tilgodeses.

Det er ikke for sent at vende udviklingen, men vi skal i gang nu.

VildeSvend tager fat om problemet

VildeSvend er Svendborg Kommunes egen kampagne for at øge biodiversiteten lokalt. Som led i kampagnen arbejder Svendborg Kommune blandt andet på at ændre driften af de grønne arealer, så den bedre understøtter en biologisk mangfoldighed. At rede biodiversiteten er en kæmpe opgave som kræver, at kommunen såvel som lokale erhverv og borgere hjælper til. Kampagnen har derfor også til formål at give inspiration og konkret vejledning til hvordan, man som borger, institution eller virksomhed med plads på matriklen, kan understøtte en rigere mangfoldighed af arter.

Denne folder er udarbejdet for at give inspiration til private haveejere, der gerne vil bidrage til at styrke biodiversiteten i Svendborg Kommune. På VildeSvends hjemmeside, www.vildesvend.dk, kan du læse mere om kampagnen og finde mere information og inspiration til din have på.

Du kan også følge VildeSvend på VildeSvends facebookside, hvor du kan holde dig opdateret på vores forskellige lokale aktiviteter og arrangementer til gavn for biodiversiteten.

Simple tiltag til at øge biodiversiteten i haven

En god måde at hjælpe biodiversitet på, er ved at lade naturen få plads i haven.

Du kan eksempelvis lade græsset gro udvalgte steder og nøjes med at slå stier rundt i din have. Fra huset til tørrestativet, fra hønsehuset til bænken osv. På den måde skaber du nogle spændende rum i haven, hvor forskellige arter har mulighed for at komme frem. Meget ofte er der allerede mange forskellige planter/blomster i din græsplæne.

Hvis du syntes, at det er lidt for voldsomt at lade være med at slå græsset, kan du plante nogle blomster i græsplænen. Særligt forårsblomster som påskeliljer og krokus, der visner, er gode. Så har du mulighed for at kunne slå græsset i løbet af sommeren. Du kan også omlægge dele af græsplænen til bede med vilde blomster eller sommerblomster.

Småbladet lind med en havehumle

Blomsterengen

Alle kan være med, da en blomstereng bestemt ikke behøver at være større end et par kvadratmeter. Insekterne sætter pris på hver en blomst, og hvis alle giver et lille hjørne af deres have til naturen, vil det være et stort skridt frem for vores fælles biodiversitet.

Sådan gør du:

- 1 Vælg et lysåbent sted i haven, dvs. hvor der er rigeligt med sol.
- 2 Skræl græsset og det øverste jordlag af, ca. 10-20 cm.
- 3 Løsn jorden og bland den op med sand eller grus for at udpine jorden. Sand og grus kan du købe i dit lokale byggemarked.
- 4 Spred blomsterblandingen ud på jordstykket. Riv lidt i jorden for at dække frøene til og vand derefter området. Så er det bare at vente på, at frøene spirer.

Tip 1: Færdigblandede blomsterblandinger indeholder både græs og engblomster. Græsarterne her er langsomt voksende og kan tåle tørke. Ønsker du selv at sammensætte din blomsterengblanding, fx med blomsterfrø du selv har indsamlet, skal valget af enggræsserne være fx rødsvingel, stivbladet-svingel og rød hvene. Almindeligt plænegræs kan ikke bruges, da det vokser alt for kraftigt og vil kvæle engblomsterne.

Tip 2: Har du adskilt blomsterfrø og græsfrø, skal græsfrøene sås først og oven på disse spredes blomsterfrøene. Beregn ca. 1 kg græsfrø og ca. 500 g engblomsterfrø til 50-100 m².

Hvis du er i tvivl, kan du altid kontakte din lokale anlægsgartner og få råd og vejledning.

Gode engblomster til vild blomstereng

- Knopurt
- Kornblomst
- Valmue
- Bellis
- Vejbred
- Storkenæb
- Engelskgræs
- Alm. røllike
- Rød- og hvidkløver
- Gåseurt
- Gul snerre
- Okseøje
- Vild merian
- Vild kørvel
- Mælkebøtte
- Kamille
- Blåhat
- Forglemmigej
- Marguerit

Blåhat

Alm. røllike

Storkenæb

Alm. knopurt

Forglemmigej

Rødkløver

Kamille

Vild kørvel

Valmue

Vild merian

Rød svingel

Hjertegræs

Græsser

- Hjertegræs
- Rød svingel
- Stivbladet svingel
- Rød hvene

Ikke kun blomsterplanter er vigtige. Træer og buske spiller også en væsentlig rolle, specielt om foråret, hvor andre pollenressourcer er begrænsede.

Gode træer og buske er:

- Eg
- Lind
- Rødel (trives godt på fugtig jord)
- Alm. røn
- Hvidtjørn
- Vildæble
- Fuglekirsebær
- Slåen
- Mirabel
- Brombær
- Vedben
- Kaprifolie
- Tørst
- Seljepil
- Femhannet pil
- Krybende pil
- Sommerfuglebusk
- Lavendel og alle krydderurter

Alm. røn

Brombær

Tørst

Fuglekirsebær

Vedben

Rødel

Sommerfuglebusk

Vand er vigtigt

Vand er meget vigtigt for at biodiversiteten kan udfolde sig. Lige som mennesker skal både dyr og insekter bruge vand for at overleve. Det er ikke nødvendigt at anlægge en større sø, for at gøre en forskel. Et fuglebad eller en bakke med vand kan gøre en stor forskel, da det giver bier og andre insekter muligheden for at drikke. Hvis du anlægger en større sø, vil der måske med tiden sågar komme både guldsmede og padder til.

Hjælp til insekter og fugle

Det er vigtigt, at både fugle og insekter har steder, hvor de kan gemme sig og overvintre. At opsætte fuglekasser og skabe bosteder for havens insekter er derfor en rigtig god måde at fremme biodiversiteten på. På VildeSvends hjemmeside kan du læse mere om, hvordan man sætter fuglekasser op i haven.

Gamle udgåede træer er også guld værd for insekterne, og kan med tiden blive skulpturelle at se på. Hvis du ikke lige har et udgået træ, kan du med fordel bygge et kvashegn. Du kan finde en guide til hvordan du bygger et kvashegn på VildeSvends hjemmeside.

Træstubbe med borede huller er også attraktive for mange insekter. Husk, at hullerne mindst skal være 10 cm dybe.

Årshjul for den vilde natur i haven

Sådan kan du hjælpe den vilde natur til rette i haven i løbet af året:

November til marts:

I denne periode kan du begynde at lave kvasbunker- og hegn med dit haveaffald. På den måde går det ikke til spilde, men gør ligefrem gavn i din egen have. Du kan også lave små **stendiger** eller **stensætninger** til glæde for bl.a. firben.

Stil en flot dekorativ **træstamme** i jorden og bor huller i siden. Hullerne skal være minimum 10 cm dybe. Det er en god periode at hænge **fuglekasser** op i. Falke-, ugle- og egerkasser er også i høj kurs hos disse arter, men de skal hænge så højt som muligt. Tænker man at udlægge ny blomstereng er det også et godt tidspunkt at gøre det på.

April - maj:

Når jorden bliver lun i forårssolen, er det tid til at så hjemmehørende **engblomster**, hvis ikke man fik det gjort om efteråret. Stauder og krydderurter, som både insekter og I selv kan få glæde af, kan også plantes ud nu. Især Salvie, Timian, Oregano og Purløg er noget bierne godt kan lide.

Juni:

Hvis græsset på blomsterengen er blevet meget højt, kan man med fordel klippe det nu, men fjern det afklippede græs og læg det på kompostbunken eller omkring frugttræer, hvor det kan hæmme uønsket opvækst af planter.

Juli:

Nyd sommeren og haven med dine mange vilde hjemmehørende blomster og krydderurter. Der er ikke noget havearbejde i denne tid. Send evt. billeder ind til wildesvend@svendborg.dk, som samler op på de mange gode tiltag. Du kan også følge VildeSvend på Facebook og selv uploade billederne på siden, til inspiration for dine naboer.

August - oktober:

I denne periode er der igen mulighed for at så **engblomster** ud. HUSK, at græstørven fra dit blomsterbed kan bruges til at skabe små **forhøjninger** i haven til gavn for et mere varieret mikroklima til glæde for mange insekter. Disse forhøjninger kan med fordel holdes klippede, da varme sydvendte skrånninger med kort græs er i høj kurs hos bl.a. firben, når deres æg skal varmes op til klækning. Små bare områder med sandet jord skaber også glæde for insekter såvel som for fugle, der har brug for at kunne støvbade.

Det er også tid til at samle **frø fra vilde blomster**, som man ønsker at nyde i haven til næste år. Find alle mulige frø fra omkringliggende naturområder og så dem ud. Du kan finde en guide til at samle frø i naturen på VildeSvends hjemmeside.

Oktober - november:

Nu kan du begynde at **klippe din blomstereng**. Det er vigtigt, at du venter 14 dage med at samle det afklippede materiale op, da det skal have tid til at tabe de sidste frø. Det hele behøver ikke klippes på en gang. Er der områder, hvor der stadig er blomster, kan de med fordel nydes i længere tid. Mange insekter overvintrer i og ved bunden af planterne som larve eller puppe, så **undlad at klippe arealet helt i bund**. Efteråret er også et godt tidspunkt til at plante **hjemmehørende træer og buske**. På denne tid er de i vinterdvale og har ikke brug for supplerende vanding.

Den vilde haveguide

Svendborg
Kommune

VILDE SVEND

NATURAMA